

اظهار نظر مجمع مشورتى حقوقى

در خصوص:

– طرح آئين دادرسى جرائم نيروهاى مسلح و

دادرسى الكترونيكى مواد (۱۰۲) الى (۱۳۹)

– لايحه تعيين حريم حفاظتى – امنيتى اماكن و

تاسيسات كشور

كد گزارش: ۹۳۰۳۰۱۱

تاريخ انتشار: ۱۳۹۳/۰۳/۲۷

پژوهشکده سوراى نکهبان

شناسنامه گزارش

موضوع:

گزارش کارشناسی در خصوص

- طرح آئین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی

الکترونیکی مواد (۱۰۲) الی (۱۳۹)

- لایحه تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۳۰۳۰۱۱

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۳/۰۲/۲۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی

مواد (۱۰۲) الی (۱۳۹)

مقدمه

«طرح آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی» در تاریخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۵ اعلام وصول و به کمیسیون قضائی و حقوقی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع گردید. این طرح که طبق اصل ۸۵ قانون اساسی در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ توسط کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس با اصلاحاتی به تصویب رسید، در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۳/۲/۲۸ مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت سه سال موافقت گردید و سپس در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی، جهت انطباق با موازین اسلام و قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. در گزارش‌های قبلی، بخش اول این طرح (آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح) مشتمل بر مواد (۱) تا (۸۶) مورد بررسی قرار گرفت. در این گزارش از ماده (۱۰۲) تا ماده پایانی (ماده ۱۳۹) این طرح مشتمل بر بخش‌های سوم (آیین دادرسی جرائم رایانه‌ای)، چهارم (آیین دادرسی جرائم اشخاص حقوقی) و پنجم (سایر مقررات) بررسی می‌شود.

تبیین و بررسی

بخش سوم - آیین دادرسی جرائم رایانه‌ای

ماده (۱۰۲)

۱. به موجب بند «ب» این ماده در مواردی که «جرم از طریق تارنماهای دارای دامنه مرتبه بالای کد کشور ایران (ir) ارتکاب یابد» دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی دارند. بند مزبور از جهت اینکه مشخص ننموده در صورتی که جرم از طریق سایر دامنه‌ها، نظیر دامنه‌های عمومی (.edu, .com...) صورت بگیرد، چه حکمی وجود خواهد داشت واجد ابهام است.

۲. در بند «ت» رسیدگی به «جرائم رایانه ای متضمن سوء استفاده از اشخاص کمتر از هیجده سال...» تحت شرایطی در صلاحیت دادگاه‌های ایران قرار گرفته است. در این خصوص مسئله ای که وجود دارد این است که مشخص نیست قید «هیجده سال» به چه وجهی و به دلیل چه خصوصیتی پیش بینی شده است. لذا حکم مزبور از جهت ضابطه و ملاکی که ارائه نموده است واجد ابهام است.

نکات:

۱- ماده (۱۰۲) مصوبه تقریباً تکرار ماده (۲۸)^۱ «قانون جرایم رایانه‌ای»

۱. ماده ۲۸- علاوه بر موارد پیش‌بینی شده در دیگر قوانین، دادگاه‌های ایران در موارد زیر نیز صالح به رسیدگی خواهند بود:

الف) داده‌های مجرمانه یا داده‌هایی که برای ارتکاب جرم به کار رفته است به هر نحو در سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی یا حامل‌های داده موجود در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران ذخیره شده باشد.

ب) جرم از طریق تارنماهای (وبسایت‌های) دارای دامنه مرتبه بالای کد کشوری ایران ارتکاب یافته باشد.

ج) جرم توسط هر ایرانی یا غیرایرانی در خارج از ایران علیه سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی و

(مصوب ۱۳۸۸/۳/۵) می‌باشد و صرفاً در بند «ت» ماده (۱۰۲) مصوبه که همان بند «د» ماده (۲۸) قانون جرائم رایانه ای است، جمله «و مرتکب در ایران یافت شود» به انتهای بند افزوده شده است.

۲- در بند «ب» این ماده، اصطلاح «دامنه مرتبه بالا» که معادل فارسی اصطلاح «Top-level Domain» (TLD) می‌باشد، به معنای آخرین جزء یک نام دامنه است که در آدرس دهی اینترنتی از آن استفاده می‌شود. به‌طور کلی دو نوع دامنه مرتبه بالا وجود دارد: یکی «دامنه مرتبه بالای کد کشوری» یا همان «country-code Top-level Domain» (ccTLD) که یک کلمه دو حرفی اختصاری از نام کشورها و مخصوص هر کشور است، مثل (.ir) در www.shora-gc.ir برای ایران و دیگری «دامنه مرتبه بالای عمومی» یا همان «generic Top-level Domain» (gTLD) که به ناحیه جغرافیایی خاصی محدود نمی‌شود بلکه به نوع سازمان و فعالیت مربوطه اشاره دارد و متشکل از سه حرف و بیشتر است، مثل (.edu). برای سازمان‌ها و فعالیتهای آموزشی.

ماده (۱۰۳)

تارنماهای (وبسایت‌های) مورد استفاده یا تحت کنترل قوای سه‌گانه یا نهاد رهبری یا نمایندگی‌های رسمی دولت یا هر نهاد یا مؤسسه‌ای که خدمات عمومی ارائه می‌دهد یا علیه تارنماهای (وبسایت‌های) دارای دامنه مرتبه بالای کد کشوری ایران در سطح گسترده ارتکاب یافته باشد.

د) جرائم رایانه‌ای متضمن سوءاستفاده از اشخاص کمتر از هجده سال، اعم از آنکه مرتکب یا بزه‌دیده ایرانی یا غیرایرانی باشد.

نکته: این ماده تقریباً تکرار ماده (۲۹)^۱ «قانون جرایم رایانه‌ای» می‌باشد و تنها در صدر ماده قید «در صلاحیت دادگاه‌های ایران» اضافه شده است.

ماده (۱۰۴)

تذکر: با توجه به اینکه ممکن است برخی جرائم رایانه‌ای در صلاحیت ذاتی دادگاه انقلاب باشد و در این ماده به اختصاص شعبه یا شعبی از «دادگاه انقلاب» برای رسیدگی به جرائم رایانه‌ای اشاره نشده است، لازم بود این دادگاه نیز مورد اشاره واقع می‌شد.

نکته: این ماده نیز تقریباً تکرار ماده (۳۰)^۲ «قانون جرایم رایانه‌ای» است با این تفاوت که در ماده مزبور دادرها و دادگاه‌های انقلاب نیز مورد اشاره قرار گرفته و همچنین در ماده (۱۰۴) مصوبه با توجه به تفاوت در نوع دادگاه‌ها، عناوین دادگاه‌ها اصلاح شده است.

ماده (۱۰۵)

استفاده از واژه بیگانه اختصاری «IP» در این ماده به صورت لاتین و بدون

۱ - ماده ۲۹- چنانچه جرم رایانه‌ای در محلی کشف یا گزارش شود، ولی محل وقوع آن معلوم نباشد، دادرای محل کشف مکلف است تحقیقات مقدماتی را انجام دهد. چنانچه محل وقوع جرم مشخص نشود، دادر پس از اتمام تحقیقات مبادرت به صدور قرار می‌کند و دادگاه مربوط نیز رأی مقتضی را صادر خواهد کرد.

۲ - ماده ۳۰- قوه قضائیه موظف است به تناسب ضرورت شعبه یا شعبی از دادرها، دادگاه‌های عمومی و انقلاب، نظامی و تجدیدنظر را برای رسیدگی به جرائم رایانه‌ای اختصاص دهد.

تبصره- قضات دادرها و دادگاه‌های مذکور از میان قضاتی که آشنایی لازم به امور رایانه دارند انتخاب خواهند شد.

ذکر معادل فارسی آن مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است و باید از معادل فارسی آن یعنی واژه «قرارداد یا پروتکل اینترنتی» (Internet Protocol) استفاده شود. لازم به ذکر است که تبصره «۲» این ماده عیناً همان تبصره «۲» ماده (۳۲) «لایحه جرایم رایانه‌ای» بوده است که طی بند «۵» ایرادات مندرج در نظریه شماره ۸۷/۳۰/۳۱۷۷۷ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۶ شورای نگهبان درخصوص لایحه اخیرالذکر بدین ترتیب مورد ایراد قرار گرفت که: «در تبصره «۲» ماده (۳۲) عبارت «IP» از این جهت که استفاده از عبارتهای خارجی بدون ذکر معادل فارسی آن است، مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی شناخته شد». در نتیجه جهت تأمین نظر شورای نگهبان، عبارت «پروتکل اینترنتی» به‌عنوان معادل فارسی عبارت «IP» به تبصره «۲» ماده (۳۲) «لایحه جرایم رایانه‌ای» اضافه گردید و مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت.

نکته: این ماده نیز تقریباً تکرار ماده (۳۲)^۱ «قانون جرایم رایانه‌ای» می‌باشد و صرفاً در تبصره «۲» «نشانی جغرافیایی یا پستی یا (IP) به جای «آدرس

۱ - ماده ۳۲- ارائه‌دهندگان خدمات دسترسی موظفند داده‌های ترافیک را حداقل تا شش ماه پس از ایجاد و اطلاعات کاربران را حداقل تا شش ماه پس از خاتمه اشتراک نگهداری کنند. تبصره ۱- داده ترافیک هرگونه داده‌ای است که سامانه‌های رایانه‌ای در زنجیره ارتباطات رایانه‌ای و مخابراتی تولید می‌کنند تا امکان ردیابی آن‌ها از مبدأ تا مقصد وجود داشته باشد. این داده‌ها شامل اطلاعاتی از قبیل مبدأ، مسیر، تاریخ، زمان، مدت و حجم ارتباط و نوع خدمات مربوطه می‌شود.

تبصره ۲- اطلاعات کاربر هرگونه اطلاعات راجع به کاربر خدمات دسترسی از قبیل نوع خدمات، امکانات فنی مورد استفاده و مدت زمان آن، هویت، آدرس جغرافیایی یا پستی یا پروتکل اینترنتی (IP)، شماره تلفن و سایر مشخصات فردی اوست.

جغرافیایی یا پستی یا پروتکل اینترنتی (IP) ذکر شده است.

ماده (۱۰۶)

نکته: حکم این ماده نیز عیناً تکرار ماده (۳۳)^۱ «قانون جرایم رایانه‌ای» است.

ماده (۱۰۷)

تذکر: با توجه به تنوع مصادیق جرائم موضوع این ماده و همچنین آثاری که این جرائم می‌تواند از جهت شدت و ضعف داشته باشد، تعیین حداقل مجازات مذکور در این ماده چندان با این موارد تناسب نداشته و جنبه بازدارندگی این مجازات قابل تأمل می‌باشد.

نکات:

۱- این ماده تکرار ماده (۳۴)^۲ «قانون جرایم رایانه‌ای» است.

۱ - ماده ۳۳- ارائه‌دهندگان خدمات میزبانی داخلی موظفند اطلاعات کاربران خود را حداقل تا شش ماه پس از خاتمه اشتراک و محتوای ذخیره‌شده و داده ترافیک حاصل از تغییرات ایجادشده را حداقل تا پانزده روز نگهداری کنند.

۲ - ماده ۳۴- هرگاه حفظ داده‌های رایانه‌ای ذخیره‌شده برای تحقیق یا دادرسی لازم باشد، مقام قضائی می‌تواند دستور حفاظت از آن‌ها را برای اشخاصی که به‌نحوی تحت‌تصرف یا کنترل دارند صادر کند. در شرایط فوری، نظیر خطر آسیب‌دیدن یا تغییر یا ازبین‌رفتن داده‌ها، ضابطان قضائی می‌توانند رأساً دستور حفاظت را صادر کنند و مراتب را حداکثر تا (۲۴) ساعت به اطلاع مقام قضائی برسانند. چنانچه هر یک از کارکنان دولت یا ضابطان قضائی یا سایر اشخاص از اجرای این دستور خودداری یا داده‌های حفاظت‌شده را افشاء کنند یا اشخاصی که داده‌های مزبور به آن‌ها مربوط می‌شود را از مفاد دستور صادره آگاه کنند، ضابطان قضائی و کارکنان دولت به مجازات امتناع از دستور مقام قضائی و سایر اشخاص به حبس از نودویک روز تا شش ماه یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا ده میلیون (۱۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

۲- «مجازات امتناع از دستور مقام قضائی» مذکور در این ماده، در ماده (۵۷۶) «قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)» به این شرح آمده است:

«چنانچه هر یک از صاحب‌منصبان و مستخدمین و مأمورین دولتی و شهرداری‌ها در هر رتبه و مقامی که باشند از مقام خود سوءاستفاده نموده و از اجرای اوامر کتبی دولتی یا اجرای قوانین مملکتی و یا اجرای احکام یا اوامر مقامات قضایی یا هرگونه امری که از طرف مقامات قانونی صادر شده باشد جلوگیری نماید به انفصال از خدمات دولتی از یک تا پنج سال محکوم خواهد شد.»

ماده (۱۰۸)

این ماده نیز مبنی بر تذکر وارده نسبت به ماده (۱۰۷) قابل تأمل می‌باشد.
نکته: این ماده واجد همان حکم مقرر در ماده (۳۵)^۱ قانون جرائم رایانه ای است با این تفاوت که در ماده (۱۰۸) طرح عبارت «و همچنین عدم‌نگهداری و عدم‌مواظبت از این داده‌ها» بعد از عبارت «اجرای این دستور» افزوده شده است.

ماده (۱۰۹)

تبصره ۱- حفظ داده‌ها به منزله ارائه یا افشاء آن‌ها نبوده و مستلزم رعایت مقررات مربوط است.
تبصره ۲- مدت زمان حفاظت از داده‌ها حداکثر سه‌ماه است و در صورت لزوم با دستور مقام قضائی قابل‌تمدید است.

۱- ماده ۳۵- مقام قضائی می‌تواند دستور ارائه داده‌های حفاظت‌شده مذکور در مواد (۳۲)، (۳۳) و (۳۴) فوق را به اشخاص یادشده بدهد تا در اختیار ضابطان قرار گیرد. مستنکف از اجراء این دستور به مجازات مقرر در ماده (۳۴) این قانون محکوم خواهد شد.

نکته: این ماده نیز تقریباً تکرار ماده (۳۶)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۱۰)

قید «در غیر این صورت» در این ماده از جهت اینکه مشخص نیست به کدام حالت و شرایطی باز می‌گردد واجد ابهام است. به عنوان مثال آیا ناظر به عدم امکان حضور متصرف قانون می‌باشد، یا ناظر به مواردی است که قاضی به مصلحت بداند و یا ضرورتی وجود داشته باشد.

نکته: این ماده تکرار ماده (۳۷)^۲ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۱۱)

نکته: این ماده با اصلاحاتی تقریباً تکرار ماده (۳۸)^۳ «قانون جرائم رایانه ای» می‌باشد.

ماده (۱۱۲)

۱ - ماده ۳۶- تفتیش و توقیف داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی به‌موجب دستور قضائی و در مواردی به‌عمل می‌آید که ظن قوی به کشف جرم یا شناسایی متهم یا ادله جرم وجود داشته باشد.

۲ - ماده ۳۷- تفتیش و توقیف داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی در حضور متصرفان قانونی یا اشخاصی که به‌نحوی آن‌ها را تحت کنترل قانونی دارند، نظیر متصدیان سامانه‌ها انجام خواهد شد. در غیر این صورت، قاضی با ذکر دلایل دستور تفتیش و توقیف بدون حضور اشخاص مذکور را صادر خواهد کرد.

۳ - ماده ۳۸- دستور تفتیش و توقیف باید شامل اطلاعاتی باشد که به اجراء صحیح آن کمک می‌کند، از جمله اجراء دستور در محل یا خارج از آن، مشخصات مکان و محدوده تفتیش و توقیف، نوع و میزان داده‌های موردنظر، نوع و تعداد سخت‌افزارها و نرم‌افزارها، نحوه دستیابی به داده‌های رمزنگاری یا حذف‌شده و زمان تقریبی انجام تفتیش و توقیف.

واژه «دیسکت» در این ماده به دلیل عدم ذکر معادل فارسی آن مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است.

نکته: این ماده تکرار ماده (۳۹)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۱۳)

استفاده از واژه بیگانه «کپی برداری» در این ماده مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است و باید از معادل فارسی آن یعنی واژه «نسخه برداری» یا «رونویسی» استفاده شود.

نکته: این ماده نیز تکرار ماده (۴۰)^۲ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۱۴)

۱. حکم بند «ج» این ماده که «سایر شرایطی که قاضی تشخیص دهد» را یکی از موارد توقیف سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی دانسته است، موجب بسط ید قاضی و نوعی تفویض امر قانونگذاری در این خصوص می‌شود و لذا مغایر بند «۱۴» اصل ۳ قانون اساسی مبنی بر «ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه» و همچنین اصل ۸۵ قانون اساسی مبنی بر منع

۱ - ماده ۳۹- تفتیش داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی شامل اقدامات ذیل می‌شود:
(الف) دسترسی به تمام یا بخشی از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی.
(ب) دسترسی به حامل‌های داده از قبیل دیسکت‌ها یا لوح‌های فشرده یا کارت‌های حافظه.
(ج) دستیابی به داده‌های حذف یا رمزنگاری شده.

۲ - ماده ۴۰- در توقیف داده‌ها، با رعایت تناسب، نوع، اهمیت و نقش آن‌ها در ارتکاب جرم، به روش‌هایی از قبیل چاپ داده‌ها، کپی برداری یا تصویربرداری از تمام یا بخشی از داده‌ها، غیرقابل دسترس کردن داده‌ها با روش‌هایی از قبیل تغییر گذرواژه یا رمزنگاری و ضبط حامل‌های داده عمل می‌شود.

تفویض قانونگذاری است.

لازم به ذکر است که بند «ج» این ماده عیناً همان بند «و» ماده (۴۱) «لایحه جرایم رایانه‌ای» بوده که طی بند «۹» ایرادات مندرج در نظریه شماره ۸۷/۳۰/۳۱۷۷۷ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۶ شورای نگهبان درخصوص لایحه اخیرالذکر بدین ترتیب مورد ایراد قرار گرفت که: «اطلاق بند «و» ماده (۴۱) در مواردی که قانون وجود ندارد، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی شناخته شد». در نتیجه مجلس شورای اسلامی جهت تأمین نظر شورای نگهبان، اقدام به حذف بند مذکور نمود.

۲. استفاده از واژه بیگانه «کپی‌برداری» در بند «ت» این ماده مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است و باید از معادل فارسی آن یعنی واژه «نسخه‌برداری» یا «رونویسی» استفاده شود.

نکته: این ماده با تغییراتی تکرار ماده (۴۱)^۱ «قانون جرائم رایانه‌ای» است به این صورت که در ماده (۱۱۴) طرح بند دیگری تحت عنوان بند «ج» و با عبارت «سایر شرایطی که قاضی تشخیص دهد» به ماده افزوده شده است.

ماده (۱۱۵)

-
- ۱ - ماده ۴۱- در هر یک از موارد زیر سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی توقیف خواهد شد:
- الف) داده‌های ذخیره‌شده به سهولت در دسترس نبوده یا حجم زیادی داشته باشد،
 - ب) تفتیش و تجزیه و تحلیل داده‌ها بدون سامانه سخت‌افزاری امکان‌پذیر نباشد،
 - ج) متصرف قانونی سامانه رضایت داده باشد،
 - د) تصویربرداری (کپی‌برداری) از داده‌ها به لحاظ فنی امکان‌پذیر نباشد،
 - ه) تفتیش در محل باعث آسیب داده‌ها شود.

نکته: این ماده تکرار ماده (۴۲)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است. با این اصلاح که در ماده ۱۱۵ طرح واژه «مهروموم» قبل از واژه «پلمب» افزوده شده و واژه اخیرالذکر داخل پرانتز قرار گرفته است.

ماده (۱۱۶)

نکته: این ماده نیز با اصلاحات جزئی تکرار ماده (۴۳)^۲ «قانون جرائم رایانه‌ای» است.

ماده (۱۱۷)

به موجب این ماده چنانچه توقیف داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی موجب ایراد لطمه جانی یا خسارات مالی شدید به اشخاص یا اخلال در ارائه خدمات عمومی شود ممنوع شده است. اطلاق ضوابط مقرر در این ماده جهت عدم توقیف داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی (نظیر «شدید»، «اشخاص»، «خدمات عمومی») به دلیل عدم مشخص بودن واجد ابهام است.

همچنین اطلاق این موارد از جهت اینکه ممکن است مصلحت یا منفعت عمومی قوی تری وجود داشته باشد و می‌تواند منجر به تضییع حقوق عامه گردد مغایر اصل ۴۰ قانون اساسی مبنی بر اینکه هیچ کس نمی‌تواند اعمال حق

۱ - ماده ۴۲- توقیف سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی متناسب با نوع و اهمیت و نقش آن‌ها در ارتکاب جرم با روش‌هایی از قبیل تغییر گذرواژه به منظور عدم دسترسی به سامانه، پلمپ سامانه در محل استقرار و ضبط سامانه صورت می‌گیرد.

۲ - ماده ۴۳- چنانچه در حین اجراء دستور تفتیش و توقیف، تفتیش داده‌های مرتبط با جرم ارتكابی در سایر سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی که تحت کنترل یا تصرف متهم قرار دارد ضروری باشد، ضابطان با دستور مقام قضائی دامنه تفتیش و توقیف را به سامانه‌های مذکور گسترش داده و داده‌های موردنظر را تفتیش یا توقیف خواهند کرد.

خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد، است.
نکته: این ماده عیناً تکرار ماده (۴۴)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۱۸)

استفاده از واژه بیگانه «کپی» در این ماده مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است و باید از معادل فارسی آن یعنی واژه «رونوشت» استفاده شود.

نکته: این ماده نیز با اصلاحاتی تکرار ماده (۴۵)^۲ «قانون جرائم رایانه ای» است. با این توضیح که در ماده ۱۱۸ مصوبه به جای عبارت «محرمانه بودن تحقیقات» مقرر در ماده (۴۵) «قانون جرائم رایانه ای از عبارت «ضرورت کشف حقیقت» استفاده شده است.

ماده (۱۱۹)

نکته: این ماده نیز عیناً تکرار ماده (۴۶)^۳ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۲۰)

۱ - ماده ۴۴ - چنانچه توقیف داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی موجب ایراد لطمه جانی یا خسارات مالی شدید به اشخاص یا اخلال در ارائه خدمات عمومی شود ممنوع است.
۲ - ماده ۴۵ - درموردی که اصل داده‌ها توقیف می‌شود، ذی‌نفع حق دارد پس از پرداخت هزینه از آن‌ها کپی دریافت کند، مشروط به این که ارائه داده‌های توقیف‌شده مجرمانه یا منافی با محرمانه‌بودن تحقیقات نباشد و به روند تحقیقات لطمه‌ای وارد نشود.
۳ - ماده ۴۶ - درموردی که اصل داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی توقیف می‌شود، قاضی موظف است با لحاظ نوع و میزان داده‌ها و نوع و تعداد سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای موردنظر و نقش آن‌ها در جرم ارتكابی، در مهلت متناسب و متعارف نسبت به آن‌ها تعیین تکلیف کند.

نکته: این ماده نیز با اصلاحات جزئی تکرار ماده (۴۷)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است.

ماده (۱۲۱)

عبارت «پست الکترونیکی» در این ماده به دلیل غیر فارسی بودن و عدم استفاده از معادل فارسی آن «رایانامه» مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است.

نکات:

۱- «مقررات راجع به کنترل ارتباطات مخابراتی مقرر در آیین دادرسی کیفری» مذکور در این ماده، در ماده (۱۵۰) «قانون آیین دادرسی کیفری» مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ به این شرح آمده است:

«کنترل ارتباطات مخابراتی افراد ممنوع است، مگر در مواردی که به امنیت داخلی و خارجی کشور مربوط باشد یا برای کشف جرائم موضوع بندهای «الف»، «ب»، «پ» و «ت» ماده (۳۰۲) این قانون لازم تشخیص داده شود. در این صورت با موافقت رییس کل دادگستری استان و با تعیین مدت و دفعات کنترل، اقدام می‌شود. کنترل مکالمات تلفنی اشخاص و مقامات موضوع ماده (۳۰۷) این قانون منوط به تأیید رییس قوه قضائیه است و این اختیار قابل تفویض به سایرین نمی‌باشد.

تبصره ۱- شرایط و کیفیات کنترل ارتباطات مخابراتی به موجب مصوبه

۱ - ماده ۴۷- متضرر می‌تواند در مورد عملیات و اقدام‌های مأموران در توقیف داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی، اعتراض کتبی خود را همراه با دلایل ظرف ده روز به مرجع قضائی دستوردهنده تسلیم نماید. به درخواست یادشده خارج از نوبت رسیدگی گردیده و تصمیم اتخاذشده قابل اعتراض است.

شورای عالی امنیت ملی تعیین می‌شود.

تبصره ۲- کنترل ارتباطات مخابراتی محکومان جز به تشخیص دادگاه نخستین که رأی زیر نظر آن اجراء می‌شود یا قاضی اجرای احکام ممنوع است»
۲- این ماده نیز با اصلاحاتی تکرار ماده (۴۸)^۱ «قانون جرائم رایانه ای» است. با این توضیح که در ماده (۱۲۱) طرح و تبصره آن به جای واژه «شنود» از واژه «کنترل» استفاده شده است و همچنین در این ماده به جای عبارت «شنود مکالمات تلفنی» از عبارت «کنترل ارتباطات مخابراتی مقرر در آیین دادرسی کیفری» استفاده شده است.

ماده (۱۲۲)

نکته: این ماده نیز با اصلاحاتی همان ماده (۴۹)^۲ «قانون جرائم رایانه ای» می‌باشد.

ماده (۱۲۳)

نکته: این ماده نیز با اصلاحاتی همان ماده (۵۰)^۳ «قانون جرائم رایانه ای»

۱ - ماده ۴۸- شنود محتوای در حال انتقال ارتباطات غیرعمومی در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی مطابق مقررات راجع به شنود مکالمات تلفنی خواهد بود.
تبصره- دسترسی به محتوای ارتباطات غیرعمومی ذخیره‌شده، نظیر پست الکترونیکی یا پیامک در حکم شنود و مستلزم رعایت مقررات مربوط است.

۲ - ماده ۴۹- به منظور حفظ صحت و تمامیت، اعتبار و انکارناپذیری ادله الکترونیکی جمع‌آوری‌شده، لازم است مطابق آیین‌نامه مربوط از آن‌ها نگهداری و مراقبت به عمل آید.

۳ - ماده ۵۰- چنانچه داده‌های رایانه‌ای توسط طرف دعوا یا شخص ثالثی که از دعوا آگاهی نداشته، ایجاد یا پردازش یا ذخیره یا منتقل شده باشد و سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی مربوط به نحوی درست عمل کند که به صحت و تمامیت، اعتبار و انکارناپذیری داده‌ها خدشه وارد

می‌باشد.

ماده (۱۲۴)

نکته: این ماده نیز با اصلاحاتی همان ماده (۵۱)^۱ «قانون جرائم رایانه ای»

می‌باشد.

ماده (۱۲۵)

حکم این ماده مبنی بر تکلیف وزارت دادگستری به انجام «اقدامات لازم در زمینه تدوین لوایح ... جهت پیوستن ایران به ... معاهدات راجع به همکاری و معاضدت دوجانبه و چندجانبه قضائی» از جهت تحدید اختیارات رئیس قوه قضائیه در «تهیه لوایح قضائی» مغایر بند «۲» اصل ۱۵۸ قانون اساسی است همچنین به دلیل اینکه وظیفه مزبور خارج از وظایف مقرر برای وزیر دادگستری در اصل ۱۶۰ قانون اساسی است مغایر این اصل از قانون اساسی نیز می‌باشد.

لازم به ذکر است که این ماده عیناً همان ماده (۵۲) «لایحه جرایم رایانه‌ای» است که طی بند «۱۰» ایرادات مندرج در نظریه شماره ۸۷/۳۰/۳۱۷۷۷ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۶ شورای نگهبان درخصوص لایحه اخیرالذکر بدین ترتیب مورد ایراد قرار گرفت که: «ماده (۵۲) از این جهت که وزارت دادگستری را موظف به انجام موارد مذکوره در ماده نموده است، مغایر اصول ۱۵۸ و ۱۶۰ قانون اساسی شناخته شد». مجلس شورای اسلامی جهت تأمین نظر شورای نگهبان،

نشده باشد، قابل استناد خواهد بود.

۱ - ماده ۵۱ - کلیه مقررات مندرج در فصل‌های دوم و سوم این بخش، علاوه بر جرائم رایانه‌ای شامل سایر جرایمی که ادله الکترونیکی در آن‌ها مورد استناد قرار می‌گیرد نیز می‌شود.

ماده مذکور را بدین شکل اصلاح نمود: «به منظور ارتقاء همکاری‌های بین‌المللی در زمینه جرائم رایانه‌ای، دولت موظف است با همکاری قوه قضائیه اقدامات لازم را در زمینه تدوین لوایح و پیگیری امور مربوط جهت پیوستن ایران به اسناد بین‌المللی و منطقه‌ای و معاهدات راجع به همکاری و معاضدت دوجانبه و چندجانبه قضائی انجام دهد». اما شورای نگهبان، علی‌رغم اصلاح به عمل آمده، اشکال مربوط به مغایرت با اصل ۱۵۸ قانون اساسی را کماکان به قوت خود باقی دانست و در نتیجه مجلس شورای اسلامی جهت تأمین نظر شورای نگهبان، اقدام به حذف ماده مذکور نمود.

ماده (۱۲۶)

نکته: این ماده نیز تکرار ماده (۵۲)^۱ «قانون جرائم رایانه‌ای» می‌باشد. با این اصلاح که در ماده (۱۲۶) مصوبه به جای عبارت «مقررات قانون آیین دادرسی کیفری» از عبارت «مقررات عمومی آیین دادرسی کیفری» استفاده شده است.

ماده (۱۲۷)

حکم این ماده به دلیل اینکه، بخشی از اموری که دارای ماهیت تقنینی است (احکام مربوط به آیین دادرسی) را به آئین‌نامه محول نموده است مغایر اصل ۸۵

۱ - ماده ۵۲- درموردی که سامانه رایانه‌ای یا مخابراتی به‌عنوان وسیله ارتکاب جرم به کار رفته و در این قانون برای عمل مزبور مجازاتی پیش‌بینی نشده است، مطابق قوانین جزائی مربوط عمل خواهد شد.

تبصره- درموردی که در بخش دوم این قانون برای رسیدگی به جرائم رایانه‌ای مقررات خاصی از جهت آیین دادرسی پیش‌بینی نشده است طبق مقررات قانون آیین دادرسی کیفری اقدام خواهد شد.

قانون اساسی است.

همچنین تصویب آیین‌نامه قضائی توسط هیأت‌وزیران مغایر اصول ۱۵۶ و ۱۵۷ قانون اساسی است. این موضوع در نظرات متعدد شورای نگهبان به‌ویژه در خصوص «لایحه آیین دادرسی کیفری» سابقه دارد.

نکته: این ماده نیز متناظر با ماده (۵۴)^۱ «قانون جرائم رایانه‌ای» می‌باشد. با این تفاوت که در ماده (۱۲۷) مصوبه به‌جای عبارت «آیین‌نامه‌های مربوط به جمع‌آوری و استنادپذیری ادله الکترونیکی» از عبارت «شرایط و چگونگی جمع‌آوری و استنادپذیری ادله الکترونیکی به‌موجب آیین‌نامه‌ای است که» استفاده شده است. همچنین در مصوبه حاضر به‌جای عبارت «به‌تصویب رئیس قوه قضائیه» از عبارت «پس از تأیید رئیس قوه قضائیه به تصویب هیأت‌وزیران» استفاده شده است.

بخش چهارم - آیین دادرسی جرائم اشخاص حقوقی

ماده (۱۳۰)

حکم این ماده از جهت اینکه آیا شامل اشخاص حقوقی عمومی حاکمیتی نیز می‌شود یا خیر ابهام دارد.

در این خصوص توجه به نظر شورای نگهبان در خصوص ماده (۲۰) «قانون مجازات اسلامی» و تبصره آن^۲ که از جهتی مشابه این ماده است، مفید به نظر

۱ - ماده ۵۴ - آیین‌نامه‌های مربوط به جمع‌آوری و استنادپذیری ادله الکترونیکی ظرف مدت شش‌ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارت دادگستری با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تهیه و به‌تصویب رئیس قوه قضائیه خواهد رسید.

۲ - ماده ۲۰ - در صورتی که شخص حقوقی بر اساس ماده (۱۴۳) این قانون مسؤول شناخته

می‌رسد. توضیح آن‌که ماده (۲۰) «لایحه مجازات اسلامی» مجازات‌های شخص حقوقی را بیان می‌داشت و به موجب تبصره آن «اعمال مجازات موضوع این ماده در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیردولتی و یا اشخاص حقوقی که به موجب قانون خاص ایجاد شده‌اند، ممکن نیست». لکن این تبصره طی بند «۷» ایرادات مندرج در نظریه شماره ۳۷۱۳۵/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۲۹ شورای نگهبان درخصوص «لایحه مجازات اسلامی» چنین مورد ایراد واقع شد که: «در تبصره ماده (۲۰) از آنجا که اطلاق عبارت «اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیردولتی...» شامل اشخاص حقوقی می‌شود که تصدی‌گری می‌کنند نه حاکمیتی، لذا مغایر جزء ۹ اصل ۳ قانون اساسی شناخته شد». در نتیجه جهت تأمین نظر شورای نگهبان، تبصره مذکور به صورت کنونی اصلاح شد و مقرر شد «مجازات موضوع این ماده، در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی

شود، با توجه به شدت جرم ارتكابی و نتایج زیان‌بار آن به یک تا دو مورد از موارد زیر محکوم می‌شود، این امر مانع از مجازات شخص حقیقی نیست:

الف- انحلال شخص حقوقی

ب- مصادره کل اموال

پ- ممنوعیت از یک یا چند فعالیت شغلی یا اجتماعی به‌طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج‌سال

ت- ممنوعیت از دعوت عمومی برای افزایش سرمایه به‌طور دائم یا حداکثر برای مدت پنج‌سال

ث- ممنوعیت از اصدار برخی از اسناد تجاری حداکثر برای مدت پنج‌سال

ج- جزای نقدی

چ- انتشار حکم محکومیت به‌وسیله رسانه‌ها

تبصره- مجازات موضوع این ماده، در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیردولتی در مواردی که اعمال حاکمیت می‌کنند، اعمال نمی‌شود.

غیردولتی در مواردی که اعمال حاکمیت می‌کنند، اعمال نمی‌شود» و در نتیجه مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفت.

ماده (۱۳۵)

در خصوص این ماده مواد قانونی ذیل قابل توجه می‌باشد:

از قانون مدنی (مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۸)

ماده ۱۲۷۸- اقرار هر کس فقط نسبت به خود آن شخص و قائم مقام او نافذ است و در حق دیگری نافذ نیست مگر در موردی که قانون آن را ملزم قرار داده باشد.

...

ماده ۱۳۳۰- تقاضای قسم قابل توکیل است و وکیل در دعوی می‌تواند طرف را قسم دهد لیکن قسم یادکردن قابل توکیل نیست و وکیل نمی‌تواند به جای موکل قسم یاد کند.

از قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴)

ماده ۳۳۱- تقاضای سوگند قابل توکیل است و وکیل در دعوی می‌تواند در صورتی که در وکالت نامه تصریح شده باشد، طرف را سوگند دهد، اما سوگند یادکردن قابل توکیل نیست و وکیل نمی‌تواند به جای موکل سوگند یاد کند.

از قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲/۲/۱)

ماده ۱۶۴- اقرار عبارت از اخبار شخص به ارتکاب جرم از جانب خود است.

ماده ۱۶۵- اظهارات وکیل علیه موکل و ولی و قیم علیه مولی علیه اقرار محسوب نمی‌شود.

تبصره- اقرار به ارتکاب جرم قابل توکیل نیست.

بخش پنجم - سایر مقررات

ماده (۱۳۷)

همان‌طورکه در قسمت کلیات توضیح داده شد، این ماده تأمین بار مالی این طرح را «از محل هزینه‌های دادرسی به شرح مقرر در قانون آیین دادرسی کیفری» دانسته است ولی با توجه به بند «۱» نظریه تفسیری شماره ۹۱/۳۰/۴۹۷۴۹ مورخ ۱۳۹۱/۱۲/۲۳ شورای نگهبان درخصوص اصل ۷۵ قانون اساسی ۱، اشاره کلی به «محل هزینه‌های دادرسی» طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید مذکور در اصل (۷۵) قانون اساسی محسوب نمی‌گردد. همچنین هزینه‌های دادرسی پیش‌تر نیز وجود داشته و درآمد ناشی از آن به اموری اختصاص یافته است و به عبارت دیگر، درآمد جدیدی برای دولت ایجاد نمی‌کند که براساس آن بتوان هزینه‌های مورد اشاره این مصوبه را تأمین کرد. لذا این ماده تأمین‌کننده بار مالی طرح نبوده و مغایرت این ماده و احکام دارای بار مالی با اصل ۷۵ قانون اساسی به قوت خود باقی است.

ماده (۱۳۸)

۱ - «درج عبارت «از محل صرفه‌جویی»، به‌نحو مطلق و برای مدت نامحدود و بدون تعیین محل و همچنین درج عبارت «پیش‌بینی در بودجه سنواتی»، بدون تأمین منبع و نیز درج عبارت‌های «از محل اعتبارات مصوب مربوط» و «از محل اعتبارات مصوب دستگاه»، اگر مستلزم بار مالی جدید بوده، طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید مذکور در اصل (۷۵) قانون اساسی محسوب نمی‌گردد.»

۱. حکم این ماده مبنی بر نسخ «قانون تعیین حدود صلاحیت دادرها و دادگاه‌های نظامی کشور» مصوب ۱۳۷۳/۵/۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام و «قانون تفسیر ماده (۳) قانون تعیین حدود صلاحیت دادرها و دادگاه‌های نظامی کشور» مصوب ۱۳۷۴/۶/۲، از آن جهت که این قوانین در راستای حل معضلات نظام و در اجرای بند «۸» اصل ۱۱۰ تصویب شده‌اند، بدون اذن مقام رهبری مغایر بند «۸» اصل ۱۱۰ قانون اساسی و نظر تفسیری شورای نگهبان ذیل اصل ۱۱۲ قانون اساسی مبنی بر اینکه «... در مواردی که موضوع به عنوان معضل از طرف مقام معظم رهبری به مجمع ارسال شده باشد در صورت استعلام از مقام رهبری و عدم مخالفت معظم‌له موضوع قابل طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد»^۱ است.

۲. تذکر: قانون قوانین موقتی محاکمات جزائی (آیین دادرسی کیفری) مصوب ۱۳۹۱/۵/۳۰ و ماده (۱) از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۷۷/۸/۱۰ قبلاً به موجب ماده (۵۷۰) «قانون آیین دادرسی کیفری» مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ نسخ شده‌اند.

ماده (۱۳۹)

مطابق ذیل این ماده، این قانون به عنوان بخشی از قانون آیین دادرسی کیفری به آن الحاق می‌شود و تمام مقررات آنها شش ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی لازم الاجراء است.

۱ - نظریه شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان.

حکم مزبور از دو جهت واجد ابهام است.

اول اینکه با توجه به واژه «آنها» که به هر دو قانون بر میگردد، مشخص نیست منظور از حکم مزبور این است که قانون آئین دادرسی کیفری و این مصوبه هرکدام به صورت جداگانه شش ماه پس از انتشارشان لازم الاجرا می‌باشند یا اینکه قانون آئین دادرسی کیفری نیز پس از تصویب این مصوبه، به مدت شش ماه پس از انتشار همزمان با این مصوبه لازم الاجرا می‌شود و به نوعی ماده (۵۶۹) قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ که مقرر داشته «این قانون شش ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی لازم الاجرا می‌شود» را اصلاح نموده است.

همچنین حکم این ماده در صورتی که این مصوبه پس از لازم الاجرا شدن قانون آئین دادرسی کیفری به تأیید نهایی برسد و قانون مزبور بر اساس ماده (۵۶۹) خود که مقرر داشته «این قانون شش ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی لازم الاجرا می‌شود» لازم الاجرا شده باشد، مشخص نیست.

دوم اینکه مشخص نیست ترتیب مواد این قانون در ارتباط با قانون آئین دادرسی کیفری چگونه خواهد بود.

لایحه تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور

مقدمه

لایحه تعیین حریم حفاظتی - امنیتی اماکن و تأسیسات کشور که در تاریخ ۱۳۹۱/۴/۶ اعلام وصول گردیده بود در مورخ ۱۳۹۳/۱/۱۷ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در راستای اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی جهت اظهار نظر به شورای نگهبان ارسال شد، لیکن شورای نگهبان در چهار بند مصوبه مجلس را واجد ایراد دانست و در یک بند نیز نسبت به مصوبه مزبور تذکر وارد نمود. مجلس شورای اسلامی نیز در جلسه مورخ ۱۳۹۳/۳/۴ جهت رفع ایرادات مزبور لایحه فوق الذکر را مورد اصلاح قرار داد که در این گزارش به بررسی اصلاحات صورت گرفته خواهیم پرداخت.

بررسی و تبیین مصوبه

۱) به موجب بند نخست از ایرادات شورای نگهبان «ذیل ماده ۲، از این جهت که وظایف شورای عالی امنیت ملی را برعهده ستاد کل نیروهای مسلح قرار داده است، مغایر اصل ۱۷۶ قانون اساسی» است.

مجلس جهت رفع ایراد مزبور ذیل ماده (۲) را مبنی بر اینکه «شورای عالی امنیت ملی می‌تواند این مسئولیت را حسب تعلق اماکن و تأسیسات بخش لشکری به ستاد کل نیروهای مسلح یا کشوری به شورای امنیت کشور محول نماید» حذف نمود.

لذا باتوجه به اصلاح صورت گرفته به نظر می‌رسد ایراد شورا مرتفع باشد. لازم به ذکر است شورای عالی امنیت ملی بر اساس ذیل اصل ۱۷۶ می‌تواند به تناسب وظایف خود شوراهای فرعی تشکیل دهد، لیکن حدود اختیارات و

وظایف این شوراهاى فرعى را باید قانون مشخص نماید.

۲) به موجب بند دوم از نظر شورا ماده (۵) مصوبه در چند جهت واجد ابهام شناخته شده است:

۱. عبارت «به غیر از روش تحدید حقوق مالکانه اشخاص» واجد ابهام است؛

۲. مشخص نیست در این ماده آیا منظور این است که با آئین نامه اجرایی

محدودیت‌هایی برای اشخاص ایجاد گردد یا خیر؟

۳. در تبصره این ماده منظور از عبارت «با رعایت الزامات» روشن نیست.

مجلس جهت رفع ابهامات مزبور عبارت «به غیر از روش تحدید حقوق مالکانه اشخاص، حسب موازین قانونی و آئین نامه اجرایی این قانون، اقدام نمایند» را به عبارت «پس از تأمین حقوق شرعى و قانونی مالکان به صورت نقدی حسب موازین قانونی» اصلاح نمود و لذا ماده (۵) به شرح ذیل مقرر شد: «دستگاههای اجرائی می‌توانند پس از تعیین و تصویب حریم، برای برقراری امنیت با توجه به وضعیت املاک مجاور، پس از تأمین حقوق شرعى و قانونی مالکان به صورت نقدی حسب موازین قانونی اقدام نمایند»

مسئله ای که در خصوص این ماده وجود دارد این است که هر چند بر اساس مصوبه اصلاحی مجلس ایرادات ماده (۵) رفع شده است ولیکن تبصره این ماده مورد اصلاح قرار نگرفته است و در نتیجه اولاً همچنان ابهام شورای نگهبان ناظر به عبارت «با رعایت الزامات» در تبصره این ماده همچنان باقی است و ثانیاً با توجه به اینکه «اسکان و اشتغال» اشخاص از جمله ی حقوق آنها می‌باشد که تعرض به آن صرفاً به موجب اصل ۲۲ قانون اساسی باید به موجب قانون صورت گیرد و این تبصره الزامات آئین نامه اجرایی را در این خصوص

لازم شمرده است، مغایر اصل ۲۲ قانون اساسی است.

علاوه بر این محدودیت اسکان اشخاص به موجب آئین نامه اجرایی به دلیل اینکه بر اساس اصل ۳۳ قانون اساسی «هیچکس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یابه اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد.» مغایر این اصل از قانون اساسی نیز است.

همچنین محدودیت مزبور از این حیث که می‌بایست به موجب قانون مشخص گردد، تفوض آن به آئین نامه اجرایی مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی نیز است.

۳ به موجب بند سوم از ایرادات شورای نگهبان، اولاً ارجاع ماده (۶) مصوبه به لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی واجد اشکال شرعی است.

ثانیاً با توجه به تبصره یک این ماده، قسمت اخیر ماده ۶ ابهام دارد. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این ایرادات، عبارت «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب جمهوری اسلامی به قیمت روز حداکثر ظرف هیجده ماه پرداخت نمایند» را به عبارت «قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی به صورت نقدی پرداخت نمایند» اصلاح نمود و تبصره «۱» ماده (۶) را حذف کرد. ماده (۶) با توجه به اصلاحات صورت گرفته به شرح ذیل می‌باشد:

«شهرداریها و سایر مراجع قانونی ذی ربط موظفند در صورت مراجعه مالکان املاک (عرصه و اعیانی) واقع در حریم امنیتی اماکن و تأسیسات موضوع این قانون برای اخذ پروانه، آنان را با ذکر حقوق متعلقه بر اساس تراکم پایه شهر یا وفق طرح‌های شهرسازی مصوب، به دستگاه‌های اجرایی معرفی نمایند. دستگاه‌های اجرایی مربوط مکلفند حقوق متعلقه اعلامی را با رعایت قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی به صورت نقدی پرداخت نمایند.»

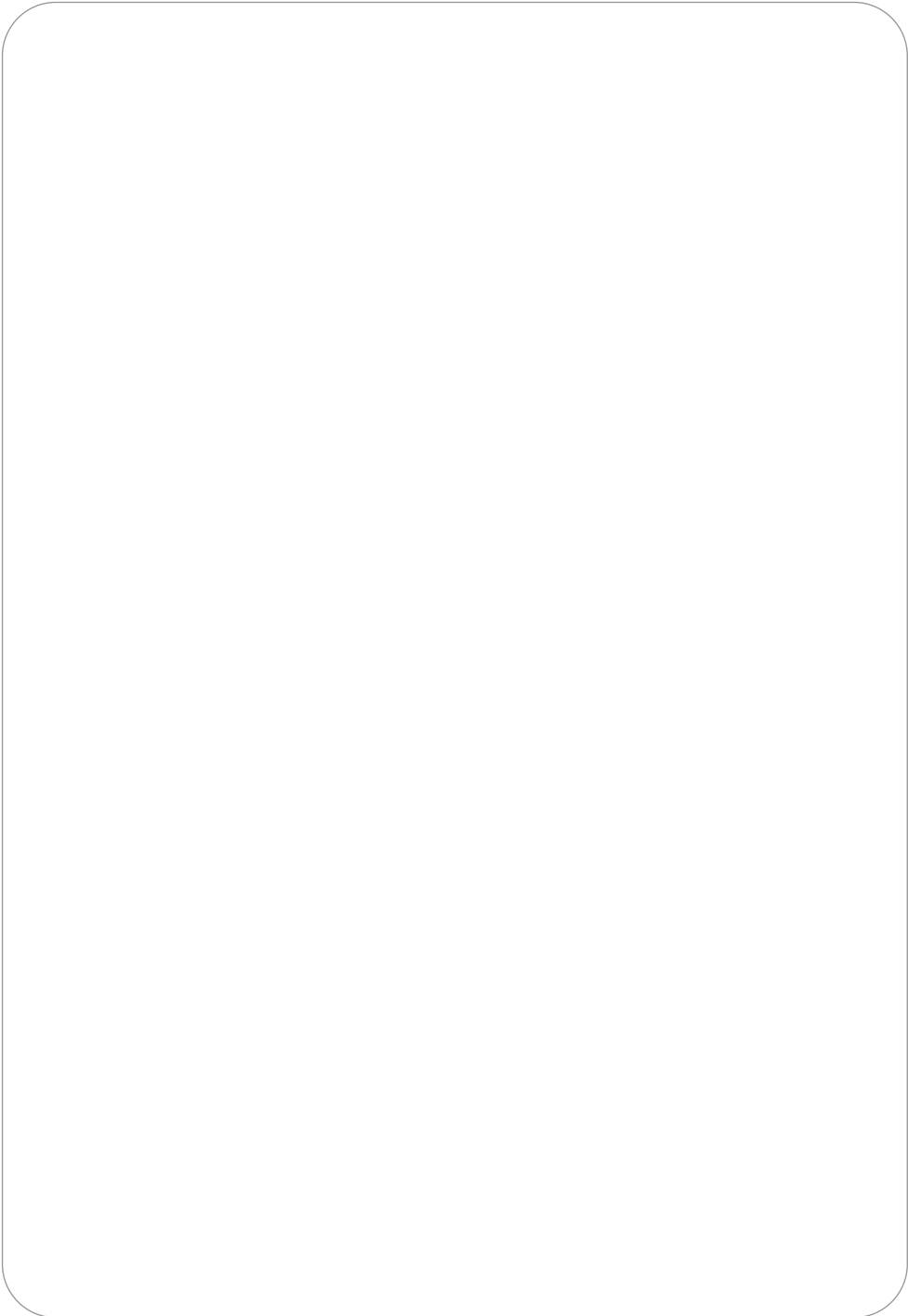
لذا به نظر می‌رسد با توجه به اصلاحات صورت گرفته ایراد و ابهام شورای نگهبان مرتفع شده باشد.

۴ شورای نگهبان در بند چهارم از ایرادات خود تبصره ماده (۷) را به دلیل اینکه نسبت به موردیکه دستگاههای اجرایی ظرف دو ماه اعلام نظر نمایند، تعیین تکلیف نشده است، واجد ابهام دانسته است.

مجلس جهت رفع ایراد مزبور عبارت «عدم اظهار نظر دستگاه‌های مذکور ظرف مهلت مزبور به منزله موافقت و جواز آنها محسوب می‌شود» را به انتهای تبصره ماده (۷) اضافه نمود. لذا به نظر می‌رسد اصلاح صورت گرفته رافع ابهام شورای نگهبان باشد.

۵ علاوه بر ایرادات فوق، شورای نگهبان در تذکری تبصره «۲» ماده (۶) را دارای اشکال عبارتی دانسته است. مجلس شورای اسلامی جهت رفع این تذکر در تبصره مزبور بعد از کلمه «حقوق» کلمه «مالکانه» را اضافه نموده است و تبصره به شرح ذیل اصلاح گردید:

«ادارات ثبت اسناد و املاک کشور موظف به ثبت حقوق مالکانه دستگاه‌های اجرایی در دفاتر اسناد و املاک مربوطه می‌باشند»

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل مابقی آیند، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
رایان و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلو گیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir